

Становище

от доц. д-р Ценка Георгиева Такова (Досева),
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

за труда на докторантката Таня Стоянова Нейчева,
област на висше образование: 2. Хуманитарни науки;
професионално направление: 2.1 Филология;
докторска програма: Славянски езици
(Историческа лингвистика – Руски език)
на тема „Руската разновидност на църковнославянския език (славяноруски език)
в Русия през първата половина на XVIII век“
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Дисертационният труд на Таня Нейчева е свързан с историята на църковнославянския език в Русия, с двете разновидности на църковнославянската езикова норма през първата половина на XVIII в. и по-специално с руската разновидност на църковнославянския език, чиято норма не е системно проучвана.

Темата е сполучливо избрана, но доста трудна и изискваща солидни знания. Дисертацията е актуална и се базира на интересен, голям по обем, обмислен и прецизиран материал, представен и оформен като отделна част в 16 Приложения с добре систематизирани езикови данни. Извършена е огромна изследователска работа.

Структурата на дисертацията отговаря на научните изисквания. Трудът с обем 222 стр. е добре структуриран, с увод и шест глави, разпределени в две части, заключение, източници на изследването, използвана литература на кирилица и латиница, Приложения. Авторефератът (34 стр.), отговаря на изискванията, характеризира се с ясен и точен език.

В първата част на дисертацията подобаващо място е отделено на ролята на църковнославянския език като книжовен език на руското общество до средата на XVIII в., на сложните и спорни въпроси на терминологията, източниците на изследване, на състава на езиковия корпус, включващ различни жанрове, на принципите и методите на

изучаване на езиковия материал, наличието на разслоение в църковнославянската норма и на руска разновидност (освен богослужебната) на църковнославянския език. Авторката намира за най-подходящо определението за „църковнославянски език“ като руската редакция на старобългарския език в ролята ѝ на книжовен език на руското общество от XI до XVIII в. Източниците на изследване са от началото на XVIII в. - оригинални текстове, академични издания, откъси от произведения, включени в състава на по-късни сборници. Целта е да се обхванат всички функционални сфери, в които би могла евентуално да намери употреба руската разновидност на църковнославянския език. Подбрани са текстове, написани, преведени или редактирани от високообразовани църковни и светски дейци. Сред източниците на изследване е Евангелие отъ Марка (издание от 1718 г.); Служба благодарственная о побѣдѣ под Полтавою (1709 г.); Поморские отвѣты (1723 г.), блестящо полемично богословско съчинение; Sermo panegyricus (1723 г.), похвално слово в чест на рождения ден на Петър Велики; Богородице Дѣво (1707 г.), панегирическо произведение в стихове; Юности честное зеркало (1717 г.), първият в Русия учебник по етикет; Повѣсть риторическая (1714 г.); Арифметика (1703 г.), първият оригинален руски учебник по математика, и много други.

Във втората част на дисертацията се разглеждат някои особености на граматичната норма на руската разновидност на църковнославянския език. Различията между двете разновидности на църковнославянския език се търсят предимно в сферата на граматиката. В ексцепирания материал дисертантката изследва следните граматични категории от гледище на църковнославянската и руската норма: число, двойствено число и последиците от неговото отпадане; род и одушевеност-неодушевеност в множествено число; падеж, главно падежите на предиката и връзката им с падежа на субекта.

Таня Нейчева достига до извода, че за руската разновидност на църковнославянския език са характерни рудиментарно двойствено число, съвместяване на значенията *род* и *одушевеност* в множествено число, употреба на творителен предикативен и на „втори“ винителен падеж.

Заключението на дисертацията показва уменията на Таня Нейчева да анализира, да систематизира и обобщава резултатите от научното изследване. Библиографията включва и най-новите публикации по проучвания проблем. Авторефератът е структуриран според съдържанието на дисертационния труд и отразява всички негови аспекти като цели, задачи, изводи и приноси.

Дисертантката е със завършени две магистратури (славистика, сръбски език) и руска филология в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. От 2020 г. е

хоноруван преподавател по практически руски език в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, а също така технически сътрудник в Департамента за езикова и специализирана подготовка на чуждестранни студенти. Таня Нейчева е представила шест публикации по темата на дисертацията, участвала е в Паисиевите четения на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на научната и образователна степен „доктор“.

Въз основа на всичко казано смятам, че представената дисертация на тема „Руската разновидност на църковнославянския език (славяноруски език) в Русия през първата половина на XVIII век“ напълно покрива критериите за формата и съдържанието на дисертация за придобиването на образователната и научна степен „доктор“, област на висше образование: Хуманитарни науки; Професионално направление 2.1. Филология, докторска програма: Славянски езици (Историческа лингвистика – Руски език).

Убедено препоръчвам на почитаемото научно жури да гласува за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Таня Стоянова Нейчева.

София, 7.4.2023 г.

доц. д-р Ценка Такова (Досева),
член на научното жури .....